

Смолян гледа уникалните фотографии на Крум Савов, картини на своето време

Гостуващата в Регионалния исторически музей „Стою Шишков“ документална фотоизложба „Архивите на фотографа Крум Савов - по южната граница преди 100 лета“ беше открита на 14 октомври от директора на

Регионалния етнографски музей в Пловдив доц. д-р Ангел Янков. „За първи път споделяме албума със спомени, представен ни от пловдивските колеги като една от проявите, посветени на 101-та годишнина от Балканската война. Уникалните фотографии

на Крум Савов като произведения на фотоизкуството са част от националното богатство“ - каза Таня Марева, директор на РИМ „Стою Шишков“ – Смолян.

Възстановяването на 103 платна от съхраняваните в Пловдивския етнографски музей 1000 отпечатъка на пионера на родопските фотографи е осъществено по проект “Културно наследство и местно развитие по южната граница на България“, финансиран от фонд „Научни изследвания“ към Министерството на образованието и науката. Една голяма част от изложбата е предоставена на вниманието на смолянската публика във вид, в какъвто са били оригиналите на Крум Савов/1882 – 1949 г./ . Пловдивският музей е успял да обнови общо 200 копия. В музейните архиви се съхраняват още 800 снимки, които, за да бъдат показани на аудиторията, е необходимо да бъдат възстановени с възможностите на съвременната техника. Фотографиите са откупувани в продължение на 10 години благодарение на създателя на пловдивския музей Стою Шишков. Те са

уникални, защото са запечатали неповторими пейзажи, архитектурни композиции, селищни панорами, исторически събития, битки и местата, където са се водили, войници, труда на хората, занаятчии, селяни, рибари, овчари, техните делници и празници, затова могат да бъдат наречени картини на

своето време. Всички периодични издания, свързани с Родопите, излизали през миналия век, са илюстрирани от Крум Савов. Неговото документално наследство дава материал за проучвания на още не едно поколение изследователи, защото в него има всичко – история, етнография, фолклор, каза директорът на Етнографския музей в Пловдив Ангел Янков.

Кадрите предизвикват безспорен интерес и любопитство да се надникне в едно безвъзвратно отминало време: Старата българо-турска граница – постът „Св.Георги“ на Роженската седловина; Старият кехая Тодор Кутлю от с. Долно Дерекьой; Дядо Георги от с.Доган хисар, четник при Капитан Петко войвода; Жени от с.Чокманово от 1925 година; Празнични носии от с.Януз дере /Елховец/ от 1925 година; Камилски керван на площада в Гюмюрджина 1915 година; Пристанището Порто Лагос след войната 1913 година; Български войници при манастира „Св.Богородица“ в Ксанти 1914 година; Българи мохамедани, бежанци от с.Манастир, Драмско – на Пловдивската гара 1927 година. На празничното хоро в село Славейно гайдарите надуват гайди, облечени не с потури, а с модерни европейски костюми и с бомбета. Творчеството на Крум Савов интригува не само днес. Още в своето време роденият в Устово фотограф разнася славата на Родопите по света с успешното си участие в международните изложения в Лиеж, Белгия, през 1905 година и в Лондон през 1907 година, на които е отличен с дипломи и сребърни медали. Неговата снимка на столетници – майка и син от село Павелско, изумила белгийското жури и предизвикала много въпроси, на които той отговорил, че „...във всяко родопско село има по десетина столетника и тяхното дълголетие се дължи на чист родопски въздух, на бистра студена родопска вода, на вкусен родопски качамак и на брано кисело родопско мляко.“ След него е имало и други фотографии, които са печелили от своя занаят, посрещайки клиенти в ателиетата си. Но Крум Савов не е пестил усилия и труд да пренася цялата някогашна тежка фотографска техника по градове и села, по върхове и поля, на фронтвата линия, да обикаля

самостоятелно или в експедиции със Стою Шишков, за да документира отлитащите мигове. Освен за безспорен професионализъм снимките му говорят, че той е и добър психолог – затова преди 3 години първата изложба е на тема „Някогашните българи през погледа на Крум Савов“. Със сътвореното той безспорно е заслужил своето място в историята на българското и световното фотографско изкуство. Неговите наследници – внук и внучка, са декларирали желание да обогатят музейните фондове на Пловдивския етнографски музей с нови дарения от наследството на дядо си, съобщи доц.д-р Ангел Янков.

РИМ Смолян